

## คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

### การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเศษที่อ้างอิงถึงในพระไตรปิฎกภาษาไทย ซึ่งปรากฏในโปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถาภาษาไทย จากโปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนี้

### พระวินัยปิฎก

|         |       |   |           |            |           |
|---------|-------|---|-----------|------------|-----------|
| วิ.มหา. | (ไทย) | = | วินัยปิฎก | มหาวิภังค์ | (ภาษาไทย) |
|---------|-------|---|-----------|------------|-----------|

### พระสุตตันตปิฎก

|          |       |   |             |               |                |           |
|----------|-------|---|-------------|---------------|----------------|-----------|
| ที.สී.   | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | ทีฆนิกาย      | สีลขันธวรรค    | (ภาษาไทย) |
| ที.ม.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | ทีฆนิกาย      | มหาวรรค        | (ภาษาไทย) |
| ที.ปา.   | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | ทีฆนิกาย      | ปาฏิกวรรค      | (ภาษาไทย) |
| ม.มู.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | มัชฌิมนิกาย   | มูลปัณณาสกั    | (ภาษาไทย) |
| ม.ม.     | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | มัชฌิมนิกาย   | มัชฌิมปัณณาสกั | (ภาษาไทย) |
| ม.อุ.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | มัชฌิมนิกาย   | อุปริปัณณาสกั  | (ภาษาไทย) |
| สั.ส.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย  | สคาถวรรค       | (ภาษาไทย) |
| สั.นิ.   | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย  | นิทานวรรค      | (ภาษาไทย) |
| สั.ข.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย  | ขันธวารวรรค    | (ภาษาไทย) |
| สั.สพ.   | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย  | สพายนวรรค      | (ภาษาไทย) |
| สั.ม.    | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | สังยุตตนิกาย  | มหาวรรค        | (ภาษาไทย) |
| อญ.ทุก.  | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | ทุกนิบาต       | (ภาษาไทย) |
| อญ.จตุก. | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | จตุกนิบาต      | (ภาษาไทย) |
| อญ.ปญจ.  | (ไทย) | = | สุตตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | ปัญจกนิบาต     | (ภาษาไทย) |

|                 |       |   |              |               |                 |           |
|-----------------|-------|---|--------------|---------------|-----------------|-----------|
| อจ. สตุตก.      | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | สัตตกนิบาต      | (ภาษาไทย) |
| อจ. อฏฐก.       | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | อฏฐกนิบาต       | (ภาษาไทย) |
| อจ. ทสก.        | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | อังคุตตรนิกาย | ทสกนิบาต        | (ภาษาไทย) |
| ขุ. ขุ.         | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | ขุททกปาฐะ       | (ภาษาไทย) |
| ขุ. อุ.         | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | อุทาน           | (ภาษาไทย) |
| ขุ. อิติ.       | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | อิติวุตตกะ      | (ภาษาไทย) |
| ขุ. สุ.         | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | สูตรนิบาต       | (ภาษาไทย) |
| ขุ. ชา. สตุตติ. | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | สัตตตินิบาตชาดก | (ภาษาไทย) |
| ขุ. ม.          | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | มหานิทเทส       | (ภาษาไทย) |
| ขุ. ป.          | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | ปฎิสัมภิตามรรค  | (ภาษาไทย) |
| ขุ. อป.         | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | อปทาน           | (ภาษาไทย) |
| ขุ. พุทท.       | (ไทย) | = | สูตรตันตปิฎก | ขุททกนิกาย    | พุทธวงศ์        | (ภาษาไทย) |

### พระอภิธรรมปิฎก

|          |       |   |             |            |  |           |
|----------|-------|---|-------------|------------|--|-----------|
| อภิ. สง. | (ไทย) | = | อภิธรรมปิฎก | ธรรมสังคณี |  | (ภาษาไทย) |
| อภิ. วิ. | (ไทย) | = | อภิธรรมปิฎก | วิภังค์    |  | (ภาษาไทย) |

### อรรถกถา

|               |        |   |                |                 |                      |            |
|---------------|--------|---|----------------|-----------------|----------------------|------------|
| วิ. มหา. อ.   | (บาลี) | = | วินยปิฎก       | สมนุตปาสาทิกา   | มหาวิภังคอฏฐกถา      | (ภาษาบาลี) |
| ที. ส. อ.     | (บาลี) | = | ทีฆนิกาย       | สุมงฺคลวิลาสิณี | สีลกฺขณฐวคฺคอฏฐกถา   | (ภาษาบาลี) |
| ที. ม. อ.     | (บาลี) | = | ทีฆนิกาย       | สุมงฺคลวิลาสิณี | มหาวคฺคอฏฐกถา        | (ภาษาบาลี) |
| ม. มุ. อ.     | (บาลี) | = | มชฺฌนิมิกาย    | ปปญฺจสุทนี      | มุลปณฺณาสกอฏฐกถา     | (ภาษาบาลี) |
| ม. ม. อ.      | (บาลี) | = | มชฺฌนิมิกาย    | ปปญฺจสุทนี      | มชฺฌนิมปณฺณาสกอฏฐกถา | (ภาษาบาลี) |
| ม. อุ. อ.     | (บาลี) | = | มชฺฌนิมิกาย    | ปปญฺจสุทนี      | อุปริปณฺณาสกอฏฐกถา   | (ภาษาบาลี) |
| ล. ข. อ.      | (บาลี) | = | ลัทยุตฺตนิกาย  | สารตฺตูปกาสินี  | ขนฺธวาววคฺคอฏฐกถา    | (ภาษาบาลี) |
| ล. ส. พ. อ.   | (บาลี) | = | ลัทยุตฺตนิกาย  | สารตฺตูปกาสินี  | สพฺพายตนวคฺคอฏฐกถา   | (ภาษาบาลี) |
| อจ. เอกก. อ.  | (บาลี) | = | อจฺจุตฺตรนิกาย | มโนรตฺตปุรณี    | เอกกนิปาตอฏฐกถา      | (ภาษาบาลี) |
| อจ. ปญฺจก. อ. | (บาลี) | = | อจฺจุตฺตรนิกาย | มโนรตฺตปุรณี    | ปญฺจนินิปาตอฏฐกถา    | (ภาษาบาลี) |

|          |        |   |                                           |            |
|----------|--------|---|-------------------------------------------|------------|
| ช.ธ.อ.   | (ไทย)  | = | ชุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกา                   | (ภาษาไทย)  |
| ช.ม.อ.   | (บาลี) | = | ชุททกนิกาย สุตมมปปุสโชติกา มหานิเทศอฏฐกถา | (ภาษาบาลี) |
| อภ.สง.อ. | (บาลี) | = | อภิมมปิฎก ธรรมสงคณี อฏฐสาลินีอฏฐกถา       | (ภาษาบาลี) |

## ฎีกา

อง.ปญจก.ฎีกา. (บาลี) = องคุดตตรนิกาย ปญจกนิปาต (ภาษาบาลี)

### การใช้หมายเลขย่อ

การอ้างอิงพระไตรปิฎกใช้ระบบระบุชื่อย่อคัมภีร์ ตามด้วย เล่ม/ข้อ/หน้า ตัวอย่างเช่น ม.มู. (ไทย) ๑๒/๓๐๐/๓๒๙ หมายถึง สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก เล่ม ๑๒ ข้อ ๓๐๐ หน้า ๓๒๙ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงอรรถกถาภาษาบาลีใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อย่อคัมภีร์ เช่น อง.ทก.อ. (บาลี) ๑/๒๙๗/๔๒๐ หมายถึง องคุดตตรนิกาย มโนรณปุรณี ทุกนิปาตอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๙๗ หน้า ๔๒๐ ถ้าไม่มีระบุเลขข้อของคัมภีร์ อรรถกถาภาษาบาลี จะระบุเฉพาะเล่มและหน้า เช่น ช.ธ.อ. (บาลี) ๗/๘๙-๙๓ หมายถึง ชุททกนิกาย ธรรมบทอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๗ หน้า ๘๙-๙๓ การอ้างอิงอรรถกถาภาษาไทย ซึ่งใช้ฉบับแปลของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยระบุ เล่ม/ภาค/ตอน/หน้า เช่น ช.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๔/๑๔๙-๑๕๑ หมายถึง คัมภีร์ ชุททกนิกาย ธรรมบทอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๔ หน้า ๑๔๙-๑๕๑ ถ้าไม่ระบุตอน จะระบุเฉพาะเลขเล่มและข้อของคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี จะระบุเฉพาะหน้า เช่น อง.ทก.อ. (ไทย) ๑/๒/๑๘๐-๑๘๑ หมายถึง อังคุดตตรนิกาย มโนรณปุรณี ทุกนิปาตอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม ๑ ภาค ๒ หน้า ๑๘๐-๑๘๑ แต่ถ้าไม่ระบุภาคและตอนของคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย จะระบุเฉพาะ เล่ม/หน้า เช่น อง.ชก.อ. (ไทย) ๓/๕๕๘-๕๖๓ หมายถึง อังคุดตตรนิกาย มโนรณปุรณี จักกนิปาตอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม ๓ หน้า ๕๕๘-๕๖๓

การอ้างอิงคัมภีร์ฎีกาภาษาบาลี มีครบสมบูรณ์เฉพาะฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยระบุชื่อย่อคัมภีร์ตามด้วย เล่ม/หน้า หลังคำย่อชื่อย่อคัมภีร์ เช่น สารตฎ.ฎีกา (บาลี) ๑/๑๘ หมายถึง สารตฎทปิฎก ภาษาบาลี เล่ม ๑ หน้า ๑๘